

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש



ויחי

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק א

(תרגום הפשי)



יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושלוש לבריאה

מאה ועשרים שנה לבי"ק אדמו"ר מלך המשיח

שנת הקהל

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת הרב שמעון הלוי
בן הרה"ח הרה"ת ר' מנחם שמואל דוד הלוי ע"ה

רייטישק

לרגל יום הולדתו השבעים, ביום י"ג טבת

*

נדפס ע"י משפחתו שיחיו

הי' שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner
In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula!!!*
To Dedicate This Publication
In Honor Of Your Family Or A Loved One
For More Info. Call:
(718) 753-6844 or (323) 934-7095
or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלילה".

מעין חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחוברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ההוא על הר הזיתים⁵. השמן משמש רמז לחכמה, זיתים הם מקור לשמן ואילו "הר הזיתים" הוא בדרגה נעלית יותר מן הזיתים, שהרי הוא המקום שממנו נובעים הזיתים. מובן, איפוא, ש"הר הזיתים" מסמל דרגה נעלית מאד ולמרות זאת נאמר: "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים", ה"רגלים" עומדות אף בדרגה נעלית מ"הר הזיתים".

תוכנם של ה"שמן" וה"רגל" בעבודת ה' הוא: "שמן" (חכמה) רומז לאדם כשהוא לומד תורה ומקיים מצוות משום שיש לו בהן הבנה ועריבות, ואילו "רגל" – כשעבודתו את ה' נובעת מ"קבלת-עול". למרות שדרגה זו האחרונה היא לכאורה, דרגה נחותה, שהרי אין לאדם בכך שום עריבות והרגשת חיוניות, כי אם "קבלת-עול" בלבד – יש, בכל זאת, יתרון מסוים בעבודה שמשום קבלת-עול לגבי עבודה שמשום טעם ודעת, כפי שיוסבר להלן. משום כך יש גם בגשמיות (שהרי העניינים שבגשמיות נובעים ומשתלשלים מן הרוחניות כאמור לעיל) יתרון לרגל לגבי הראש, בכך שדווקא הרגל משלים את הראש, כפי המוסבר ב"לקוטי תורה" פ' נצבים⁶.

ג. לשם הבנת יתרון ה"רגל" לגבי ה"ראש", וכן להבנת הקשר שבין סגולת ה"רגל" לבין שבט אשר – יש להסביר תחלה את ענינו של מחנה דן, ששבט אשר שימש חלק ממנו.

מחנה דן היה "מאסף לכל המחנות"⁷. אנשי מחנה זה צעדו אחרי שאר כל המחנות, וע"י כך היתה להם האפשרות למצוא את כל החפצים שהמחנות הקודמים איבדו, ולהשיבם לבעליהם.

פירוש הדברים, שלמרות העובדה שמחנה

א. הברכה שבירך יעקב אבינו את בנו אשר היא: "מאשר שמנה לחמו". רש"י מפרש את מובן הדברים כברכה שיהיה שמן רב בחלקו, ומוסיף רש"י שזו היתה גם ברכת משה רבנו לאשר: "וטובל בשמן רגלו"¹.

כבר דובר רבות בכך שכל העניינים שישנם בגשמיות קיימים גם ברוחניות, ואדרבה: מן העניינים כפי שהם ברוחניות משתלשלים אותם עניינים למטה בגשמיות.

אם כך הדברים בעניני העולם, כל שכן וקל וחומר – שהעניינים שבתורה ישנם ברוחניות, שהרי בכל דבר שבתורה יש לא רק הפשט, כי אם גם הרמז, הדרוש והסוד.

כך גם הברכה "מאשר שמנה לחמו" וכן "וטובל בשמן רגלו": למרות ש"אין מקרא יוצא מידי פשוטו"² ואמנם היו – מבחינה גשמית פשוטה כמשמעה – זיתים מרובים בנחלתו של אשר, כפי שמצטט רש"י את סיפור הגמרא³, אין הדברים ממצים את מלוא התוכן של הפסוק, וודאי ישנו לענין גם מבחינה רוחנית.

ב. ענין "וטובל בשמן רגלו" מבחינה רוחנית – הוא:

"שמן" הוא רמז לחכמה⁴, שהיא החלק הנעלה ביותר שבאדם. הרגל הוא החלק הנחות ביותר באדם. משמעות "וטובל בשמן רגלו" היא – שהרגל משתמש בשמן. כלומר: למרות שמבחינה חיצונית מהווה הרגל את הדרגה הפחותה – יש בה – עם זאת – יתרון עצום עד שאפילו החכמה ("שמן") אינה מגיעה לדרגה זו, ולכן משתמש הרגל בשמן.

כך גם בזמן המשיח: "ועמדו רגליו ביום

(1) דברים לג, כד.
(2) שבת סג, א.
(3) מנחות פה, ב.
(4) ראה שם.
(5) זכרי' יד, ד. ראה גם הוספות לס' החקירה – להצ"צ – ד"ה במו"נ כו' ועמדו רגליו.
(6) ראה גם לקו"ש ח"ב [המתורגם] ע' 100-101.
(7) ברש"י עה"ת בשם הירושלמי, במדבר י, כה.

ג.ז.

דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות והוא הוא דור הראשון של הגאולה – כהודעת והכרזת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יוסף שבדורנו (ע"ש יוסף הראשון שהודיע והכריז ש"אלקים פקד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב¹), שכבר נשלמו כל מעשינו ועבודתינו, וכבר כלו כל הקיצין וכבר עשו תשובה, וכבר נסתיימו כל ההכנות ובאופן ד"הכנה רבתי", והכל מוכן לסעודה² דלעתיד לבוא, לויתן ושור הבר³ ויין המשומר⁴.

(משיחות עשרה בטבת (יהפך לשמחה), ו"פ ויחי, י"ד טבת תשנ"ב)



לקוטי

דן צעד בסוף, דבר המורה על היותו בדרגה נחותה משאר המחנות – בחינת "רגל", – הרי למרות זאת – ודוקא בגלל זאת – השיבו את האבידות למחנות האחרים.

ד. כאמור לעיל נובעים כל הדברים הגשמיים מרוחניות והם מסמלים את מקורם כפי שהוא ברוחניות.

תוכנה הרוחני של "אבידה" הוא על-פי מאמר רז"ל⁸: "איזהו שוטה? – המאבד כל מה שנותנים לו". בתורת החסידות⁹ מוסבר פירוש מאמר זה כך: מלמעלה ניתנת לכל איש ישראל בחינת "מה"⁹, שהיא הכח להתבטלות לאלקות, אך בגלל היצר הרע, הנקרא: "מלך זקן וכסיל"¹⁰, שוטה, עלול הוא לאבד ח"ו את ה"מה" שנותנים לו. "אבידה" זו נמצאת ומושבת איפוא, ע"י מחנה דן, המאסף לכל המחנות.

במחנות שצעדו בראש והיו קרובים למשכן, אף בבני שבט לוי ובני קהת, עלולה להיות מציאות של איבוד ה"מה", ההתבטלות לאלקות. אך ורק במחנה דן, בחינת רגל דוקא, לא זו בלבד שה"מה" שבנשמתם שלם, אלא אף, יתר על כן, הם אף משיבים את ה"מה" את ההתבטלות, לכל בני ישראל. כפי שהוסבר לעיל, שדוקא הרגל משלים את הראש.

ה. זה גם תוכן הנאמר (בפרשתנו): "דן ידין" גו'. הגמרא¹¹ אומרת: ההוא דאמר "דונו דיני", אמרי – שמע מינה מדן קאתי, דכתיב: דן ידין גו' (=היה שאמר תמיד "דונו דיני", אמרו: משמע מכך שהוא בא משבט דן, ככתוב: דן ידין גו').

ההנהגה של "דונו דיני" הוא שביחס לכל דבר, אף הפעוט ביותר, מעיין אדם זה בשלחן ערוך לברר את ההלכה. יודע הוא שאין העולם

שיחות

הפקר, וכי גם על דבר פעוט, קיימת הוראה בתורה.

התנהגות כזו באה רק משום "קבלת-עול". כשהעבודה בתורה ומצוות נובעת מטעם ודעת, מן התבונה, יש הרי, גם על-פי שכל התורה, הבדל בין דבר גדול לדבר קטן, והוכחה לכך שהתורה קוראת למצוה אחת: "קלה שבקלות". ולמצוה אחרת: "המורה שבחמורות". ברם, משום קבלת-עול שוות הקלות שבקלות והחמורות שבחמורות¹², משום ששתייהן במדה שוה הן גזירות הקב"ה. וזו "עבודת" מחנה דן: קבלת-עול. לפיכך, מבחינה חיצונית ובהתגלות מהוה הדבר דרגה פחותה, שכן לאדם כזה אין הבנה ועריבות, אך לאמתו של דבר, מבחינה פנימית, נעלית קבלת-עול מן ההשגה, ובשתיים:

א) ההשגה מוגבלת, ולכן אי אפשר לקלוט אלקות באמצעות ההשגה משום שהאלקות – בלי גבול. כשאדם עובד, איפוא, את ה' – הוא משיג אותו, יתברך, במדה מוגבלת, בהתאם ליכולת ההשגה של שכלו, לעומת זה בקבלת-עול – ההתמסרות להקב"ה היא כדרך שהוא ית': בלי גבול.

ב) נוסף ליתרון שבקבלת-עול לגבי ההשגה בכך שקבלת-עול מגיעה לדרגה נעלית יותר מן ההשגה – קיים גם בקבלת-עול היתרון בהיותה יסוד לכל ה"עבודה", גם לעבודה שעל-פי הטעם והדעת. הרי על השכל בלבד אין להתבסס, וכדי שהשכל יהיה כפי הדרוש – יש להקדים לו אך ורק קבלת-עול, כאמור בתניא¹³ בשם הזהר: "ואי האי לא אשתכח גביה – לא שריא ביה קדושה"¹⁴ (=כשוו – קבלת-עול – אינה מצויה אצלו – אין הקדושה שורה בו).

1. לאור האמור תובן העבודה שמחנה דן

12 ראה יל"ש יתרו רמז צחר. ירושלמי פאה א, א.
13 דב"ר רפ"ז ועוד.
14 פרק מא.
15 הסבר בב' מעלות האמורות ראה לקו"ש ח"ב [המתורגם] ע' 127 ואילך.

8 חגיגה ד, א.
9 לקו"ת במדבר צא, ג. שם דברים לג, א.
10 כביטוי: ונחננו מה.
11 קהלת ד, יג. רש"י שם.
12 פסחים ד, א.

1 פרשתנו נ, כד.
2 ע"פ ל' חז"ל – אבות פ"ג מט"ז. סנהדרין לה, א ובפרש"י.
3 ראה ב"ב עה, א. ויק"ר פי"ג, ג.
4 ברכות לד, ב. וש"נ.

* * *

בימינו אלה, שמאז כלה חמתו בביהמ"ק, ולאחרי "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁸, ולאחרי כל הגזירות והשמדות ר"ל ור"ל שסבלו בני באריכות וקושי הגלות האחרון, ובפרט גזירת השואה בדור האחרון, בודאי נעשה הצירוף והזיכוכ בשלימות, "די והותר" – נעשה הענין ד"סמך מלך בבל"⁹ אך ורק באופן של טוב הנראה והנגלה לעיני בשר, ובלשון חז"ל¹⁰ שהקב"ה אומר לישראל "בני אל תתייראו, כל מה שעשית¹¹ לא עשיתי אלא בשבילכם. . הגיע זמן גאולתכם!"

ובדורנו זה (ובפרט בשנה זו, "הי' תהא שנת נפלאות אראנו") צריכה להיות עיקר ההדגשה. . בהענין ד"סומך נופלים", לחזק ולעודד את רוחם של בני. . כולל ובמיוחד – החיזוק והעידוד ע"י האמונה בביאת המשיח ובטחון גמור ש"הנה זה (משיח צדקנו) בא"¹², וההוספה בהכנה לביאתו ע"י התשובה וקיום התומ"צ, ובלשון ההכרזה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"¹³, "שובה ישראל עד ה' אלקיך, והכן עצמך ובני ביתך לקבל פני משיח צדקנו הבא בקרוב ממש"¹⁴.

(משיחות ש"פ ויחי (ועשרה בטבת יהפך לשמחה) תנשא"א)



- (8) תניא רפ"ז.
 (9) יחזקאל כד, ב.
 (10) יל"ש ישעי' רמז תצט.
 (11) כולל גם הפעולה דמלך בבל שאינו אלא כגרון ביד החוצב בו.
 (12) שה"ש ב, ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
 (13) אג"ק שלו ח"ה ס"ע שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ועוד.
 (14) "היום יום" – ט"ו טבת.

ח. המעלה אליה מגיעים ע"י "עבודת" קבלת-עול ומסירת-נפש לאהבת ישראל – כלולה בפ' ברכה, בברכת שבט נפתלי שהיה בסופו של מחנה דן עצמו: "ים ודרום ירשה"¹⁷. המלים "ים ודרום ירשה" מבטאות שלש דרגות, בכיוון של מלמטה למעלה.

"ים": נאמר בגמרא¹⁸: "שכינה במערב". פירוש הדברים: למרות שרוח מערבית היא אחת מארבע הרוחות וגם היא מוגבלת בגדר של מקום כשאר הרוחות – יש, בכל זאת, בצד מערב גילויי-יתר של השכינה.

"ודרום": ב"לקוטי תורה"¹⁹ נאמר שבדרום שורר תוקף חום השמש. ביחס לשמש נאמר²⁰: "שמש [ומגן] – הוי' [אלקים]", וזו בחינה נעלית יותר מ"ים"²¹. "ים" מסמל את הכה האלקי כפי שהוא שוכן ומוגדר בגדר זמן ומקום (לכן בא הביטוי: שכינה במערב)²², ואילו ב"דרום" גילוי שמש הוי', "היה הוה ויהיה כאחד"²³, הנעלה מבחינת זמן ומקום.

"ירשה": ההבדל בין ירשה לבין מכירה ומתנה הוא:

במכירה צריך הלוקח לתת כסף. לפיכך תלוי גודל ושווי החפץ שהמוכר נותן – בשווי הכסף שנותן הקונה.

גם במתנה, אותה נותן הנותן למקבל חנם, נאמר²⁴: "אי לא דעיבד ליה גיחא לנפשי' – לא הוה יהיב ליה מתנתא" (=לולא גרם לו נחת-רוח לא היה נותן לו מתנה). מובן, איפוא, שגם המתנה משתנית (אמנם לא באופן יחסי) לפי גודל הנחת רוח שהמקבל גרם לנותן.

אך בירושה אין כל חשיבות למצב היורש ולעבודתו. ירושה באה מאליה גם לקטן ביותר.

צעד בסוף, מאסף לכל המחנות. ושלשה טעמים בדבר:

(א) כי עבודתם היתה ב"קבלת-עול" שבבחינה היצונית, גלויה, היא דרגה נחותה, בחינת "רגל", ומאחר שדרגתם הרוחנית היתה בסוף (מבחינה גלויה) – נקבע גם מקומם הגשמי בסוף.

(ב) משום ההתבטלות שבקבלת-עול מסרו נפשם להיות מאספים לכל המחנות – ואפילו לנחשלים בישראל – למרות שע"י כך היו צריכים להיות רחוקים מן המשכן, ובסוף.

שכן אדם הנמצא בהלך-רוח של התבטלות שבקבלת-עול – אינו מהווה מציאות לעצמו, כל מציאותו אינה אלא קיום הרצון העליון. לא חשוב לדידו אשר יארע לו, לדידו חשוב רק ביצוע הרצון העליון. לפיכך מוכן הוא לכך שהוא עצמו יהיה בסוף ורחוק מן המשכן, ובלבד לקיים את הרצון העליון ע"י קירוב בני ישראל לאלקות.

(ג) "מחנה דן", קבלת עול, מהוה קיום ויסוד לכל העבודה, ובכללה – להשגה, כרגל וכיסוד שעליהם עומד כל הבנין והם המחזיקים את הראש.

ז. ההוראה מן האמור ביחס לעבודת ה' – היא:

גם זה שלומד תורה ומקיים מצוות במדה הנעלית ביותר עד כדי כך שהוא עמד בקירוב מקום למשכן ולארון – הרי אם מתכוין הוא לטובתו הוא (אף כשהמדובר בטובת הרוחנית) וחסרה לו ההתמסרות לעשיית טובה ליהודי אחר – כיון שפגום בו הענין של "אהבת לרעך כמוך"¹⁵, יסוד כל התורה, עלול הוא לאבד את ה"מה" שבנפשו¹⁶.

רק זה שמתמסר בחרוף נפש לאהבת ישראל – הוא הבטוח בעצמו שהוא יהיה שלם והוא המחזיר את האבידות הרוחניות ליהודי שני.

(17) דברים לג, כג.

(18) ב"ב כה, א.

(19) ראה לקו"ת ר"פ תוריע.

(20) תהלים פד, יב.

(21) ראה דעת וקנים מבעלי התוספות דברים לג, כג:

ים זה עה"ז, דרום – עה"ב.

(22) ראה תניא פרק מב.

(23) שער היחוד והאמונה (תניא) פ"ז.

(24) מגילה כו, ב. גיטין ג, ב. ב"ב קנו, א. (בשינוי לשון).

(15) ויקרא יט, יח.

(16) ראה תניא פ"ב. שבת לא, א.

הוספה בשורת הגאולה

יא.

מצינו בגדעון ש"בימיו היו ישראל בצרה והי' הקב"ה מבקש אדם שילמד עליהם זכות. . . כיון שנמצא זכות בגדעון שלמד עליהם זכות, מיד נגלה אליו המלאך, שנאמר וירא אליו מלאך ה' ויאמר לו לך בכחך זה, בכח זכות שלמדת על בני", "אמר הקב"ה, יש בך כח ללמד סניגוריא על ישראל, בזכותך הם נגאלים".²

. . . הלימוד זכות בנוגע לקירוב וזירוז הגאולה – שכיון שכבר "כלו כל הקיצין"³, עוד בזמן הגמרא, ועאכו"כ לאחרי אריכות וקושי הגלות במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה ועדיין לא בא . . . ובנוגע לתשובה («אין הדבר תלוי אלא בתשובה»³) – כבר עשו תשובה, שהרי אין לך אדם מישראל שלא הרהר תשובה (לא רק פעם אחת, אלא) כמה פעמים במשך ימי חייו, שעי"ז נעשה "בשעתא חדא וברגעא חדא"⁴ מרשע גמור צדיק גמור, כפס"ד הגמרא⁵ שהמקדש את האשה "על מנת שאני צדיק (גמור)⁶ אפילו רשע גמור מקודשת שמא הרהר תשובה" – הרי בודאי ובודאי שמשיח צדקנו צריך לבוא תיכף ומיד ממש, אשר, כדאי הוא לימוד זכות זה לגאול את ישראל, ובפרט שנוסף על הלימוד זכות, ה"ז גם פס"ד של כו"כ רבנים ומורייהוראה בישראל, וכיון שהתורה "לא בשמים היא"⁷, הרי, פס"ד זה בב"ד של מטה מחייב כביכול ומזכה גם את ב"ד של מעלה, וכן יקום!

- 1) תנחומא שופטים ד.
- 2) יל"ש שופטים רמז סב.
- 3) סנהדרין צז, ב.
- 4) זח"א קכט, סע"א.
- 5) קידושין מט, ב. רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה. טושו"ע אה"ע סל"ח סל"א.
- 6) ע"פ גירסת האור זרוע סקי"ב.
- 7) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

לקוטי

ויחי

שיחות

אף ברוחניות כך הם הדברים²⁵: "מכירה" ו"מתנה" מסמלים את גילוי האור האלקי שבהתאם לעבודת האדם, כשכל שינוי בעבודת האדם גורם לשינוי במדת הגילוי, ואילו "ירושה" מצויה בכל ישראל (שהרי "בנים אתם להוי' אלקיכם"²⁶, ולכן כל יהודי הוא יורש), היא נעלית מ"כלי" המקבל ואין לה הגבלות.

ט. ע"י מה מגיעים ל"ירשה"? – ע"י עבודה של קבלת-עול ומסירת-נפש לאהבת ישראל. כבר הוסבר לעיל שע"י עבודה שעל-פי טעם ודעת אפשר להשיג אלקות רק במדה מוגבלת, באופן יחסי לגדלות שכלו לפי אפשרותו להשיג, ואילו קבלת-עול היא התמסרות להקב"ה כפי שהוא, בלי גבול. ולמרות שירושה מצויה בקרב כל ישראל, כאמור לעיל, עלול להיות שהדבר יהא בהעלם (וכאמור לעיל בקשר ל"איזוהו שוטה? – זה המאבד כל מ"ה שנותנים לו"), ואילו ע"י קבלת-עול בא הדבר לידי גילוי.
י. במחנה דן עצמו היה שבת אשר – האמצעי, לא בקצוות כי אם אמצעי משובח²⁷, הפנימיות שברגל.

כשם שמחנה דן, באופן כללי, השפיע גם על כל בני ישראל, כנ"ל, כך גם שבת אשר במיוחד השפיע על כל בני ישראל, כאמור לגבי אשר (בפ' ברכה²⁸): "יהיה רצוי אחיו" ורו"ל מפרשים²⁹ שסיפק מזון לשאר בני ישראל בשנת השמיטה.

יא. ברם, יש להבין את הקשר בין השפעת שבת אשר לבין שנת השמיטה.

כן יש להבין: לגבי השמיטה נאמר בתורה "וכי תאמרו מה נאכל גו' וצוית את ברכתי

גו"³⁰, היתה צריכה, איפוא, הברכה להיות בכל השבטים, ומדוע נזקקו הם לשבת אשר?

יב. ענינה של השמיטה (השנה היא שנת שמיטה) מוסבר בכתוב: הצורך בשביתת הארץ מכל המלאכות של חרישה וכו', "בהריש ובקציר תשבות"³¹. המלאכות הקשורות במזון האדם שובתות. לגבי זה נאמר: "וכי תאמרו – מה נאכל" ובאה התשובה: "וצוית את ברכתי" גו'.

לכאורה בלתי מובן: לשם מה יתור הלשון של "וכי תאמרו" גו'? יתר על כן: לשם מה צריכה התורה לעורר קושיא? – אך מאחר שישנה השאלה בתורה – הכרחי לומר שיש מקום לקושיא גם בקדושה.

פירוש הדברים שהחידוש שבשמיטה אינו בכך שהדברים מסתדרים בצורה שאין מלכתחלה מקום לקושיא – אלא שמתעוררת קושיא, ודוקא קושיא חזקה, ועם זאת שובת האדם מן המלאכות כפי שצויה הקב"ה.

מצות השמיטה קשורה במקום ובדברים שלגביהם יש מקום לקושיא, ובכל זאת אין הדבר משפיע על בני ישראל. לפיכך: "וצוית את ברכתי".

אותו "וצוית את ברכתי" אינו בצורה כזו שלא יהא צורך בתבואות הארץ, כפי שהיה לגבי משה שלחם לא אכל ומים לא שתה³², גם לא בצורה כזו שנאכילה של השנה הששית יימשך השובע לשנה השביעית כבאליהו הנביא שניזון ארבעים יום בכח אכילה אחת³³, כי אם "וצוית את ברכתי" כך שיהיה לחם ומזון בשנה השביעית עצמה.

ולא כבמן, בו הורגשו כל הטעמים³⁴ ולא היתה בו פסולת³⁵, אלא לחם גשמי פשוט שבו גם חסרונות ופסולת של גשמייות.

דברים אלו לא יהיו בהר סיני, או במדבר,

30) ויקרא כה, כ"כא.
31) שמות לד, כא.
32) שם, כח.
33) מלכים א יט, ח.
34) יזמא עה, א.
35) שם, ב.

25) ראה ד"ה תורה צוה תש"ב (קונטרס קטו).
26) דברים יד, א.
27) מגילה כא, ב.
28) מגילה כא, ב.
29) דברים לג, כד.
30) תרגום יונתן וירושלמי ע"פ זה. ספרי שם.

כי אם בשדות וכרמי ארץ ישראל.

– למרות שהדבר קשור כל כך בגשמייות, ואף בחומריות, עד שמתעוררת הקושיא: "וכי תאמרו – מה נאכל" מקיים אדם, בכל זאת, את המצוה בקבלת-עול, לפיכך – "וצייתי את ברכת"י במזון הגשמי למטה מטה.

כך יובן הדבר שעל אף העובדה שנאמר בשמיטה: "ושבתה הארץ שבת להוי"ל" 36 כשם שנאמר בשבת 37 – מהווים בכל זאת ימי השנה ימי חול פשוטים. לא כבשבת האסורה במלאכה, אף לא כביום-טוב, בו מותרות מלאכות אוכל-נפש בלבד ואסורות שאר המלאכות. בשמיטה מותרות כל המלאכות, הימים ימי חול רגילים, וה"שבת להוי"ל דרושה בענינים ארציים פשוטים של "שהכל דורסין עליה", שם יש צורך ב"שבת להוי"ל."

יג. כך יובן מדוע הברכה של "וצייתי את ברכת"י, המשכחה והבאתה לידי גילוי מן הפנימיות שלה, היתה בעיקר בחלקו של אשר. – לשם ביצוע העבודה של "שבת להוי"ל" בענינים הגשמיים ובמקום של העלמות והסתרים, אף עד כדי מקום של קושיות, יש להזדקק דוקא לקבלת-עול, שכן בכוחה של קבלת-עול אפשר ללכת 38 גם במקום חשך ואפלה.

גילוי הדבר משרשו ומקורו הפנימי – אפשר במיוחד ע"י אשר שהוא הבחינה הפנימית שברגל.

ובחיותו "מאסף לכל המחנות" "המשיך" זאת שבת אשר גם לכל ישראל, כמאמר ר"ל – שהיה מזין את כל ישראל בתבואות.

יד. לפי המוסבר ביחס לשבת אשר – יובן גם הענין של "מאשר שמנה לחמו" ו"וטובל בשמן רגלו".

באשר האירה המעלה, של קבלת-עול, משרשה ופנימיותה – מעין לעתיד לבוא שאז

(36) ויקרא כה, ב.

(37) ראה ת"כ על אתר.

(38) ראה לקו"ש ח"ב [המתורגם] ע' 128 ואילך.

יהיה "מעשה גדול" 39.

וע"י ה"עבודה" של שמיטה, קבלת-עול, נזכה לגילוי שלעתיד של "תרצה הארץ את שבתותיה" 40 המביא לידי "רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב" 41.

(מלוקט משיחות שמחת ביה"ש, ש"פ בראשית, תשי"ט)

טו. ביחס לשכר הניתן ל"עבודה" של אשר נאמר במדרש 42 של פרשתנו: "מאשר שמנה לחמו – שהוא מעמיד בגדי שמנה", כן מפרש רש"י (בפירוש שני) את הפסוק "הי רצוי אחיו": "שהיו בנותיו נאות כו' נשואות לכהנים גדולים" (הלובשים שמנה בגדים).

מה ענין "בנות נאות" לכהנים גדולים? על כרחנו יש לפרש את ענין הנוי כאן – כנוי רוחני השייך לכהונה גדולה.

הענין של אשה הוא – "אעשה לו עזר כנגדו" 43, סיוע לבעל בעבודתו את ה', דבר שאנו מוצאים אותו במיוחד לגבי הכהן הגדול שבעבודתו ביום הכפורים לפני ולפנים היה חשוב הענין של "וכפר בעדו ובעד ביתו" 44 – זו אשתו" ובלעדיו לא היה באפשרותו לעשות עבודתו 45.

הנוי האמיתי של אשה מישראל הוא "כל כבודה בת מלך פנימה" 46, ענין הצניעות, המביא ומועיל לכהונה גדולה 47.

ע"י מה זוכים לכך? – ע"י עבודת "דונו דינא". המתנהג בקבלת-עול, לפי השלחן-ערוך, ובכלל זה – ענין הצניעות, זוכה להקים דור ישרים של בנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצווה, כהנים גדולים – כלומר: בנים הנכנסים אל קדשי-קדשים שם נמצא רק

(39) ד"ה ועבדי דוד תש"ח.

(40) ויקרא כו, לד.

(41) תהלים פה, ב. במדרש שם.

(42) ב"ר צה, טז. שם עא, י.

(43) בראשית ב, יח.

(44) ויקרא טז, ו.

(45) היה חייב להיות נשוי, ראה יומא ב, א.

(46) תהלים מה, יד.

(47) יומא מז, א. במדבר"ר פ"א, ג.

הארון והלוחות שעליהם חקוקת עשרת-הדברות, לא שהן כתובות בדין, שהוא דבר שנוסף לקלף, כי אם חקוקות על גבי הלוחות, כך שהוא והתורה הם דבר אחד 48.

טז. לאור האמור יובן הנאמר קודם לכן בפסוק: "ברוך מבנים אשר". רש"י מצטט את הספרי: "אין לך בכל השבטים שנתברך בבנים כאשר", ורש"י מעיר: "ואיני יודע כיצד".

רש"י אומר: "ואיני יודע כיצד" משום שבמנין בני ישראל לא מוצאים בשבט אשר מספר גדול יותר מבשאר השבטים.

יש, אפוא, להסביר את דברי הספרי עפ"י מאמר ר"ל: "שקול זה כנגד כו" 49 – ששקול הוא כנגד כל שאר השבטים בסגולותיו המיוחדות הנמצאות בו, ולענינו – רוב הנחת מן הצאצאים. בהתנהגות של קבלת-עול בחינוך באופן האמור – זוכים לצאצאים ההולכים בדרכי התורה ומצוות וכו' ורוויים מהם נחת במדה רבה פי כמה מאשר מצאצאים רבים.

בכך מובן הנאמר: "וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק" 50. "כ"ק אדמו"ר (מהרש"ב) נ"ע שואל: נאמר "וארבה את זרעו" והסיום הוא בבני-יחיד, ביצחק? – אך הענין הוא לפי המוסבר שיתכן רוב נחת מבן אחד במדה יתרה מאשר הרבה, עד שיתכן אחד שהוא שקול כנגד ששים רבוא, כמשה רבנו שהיה שקול כנגד כל ישראל 51, ואין דור שאין בו כמשה 52, ולכן כזה זוכים ב"עבודה" של קבלת-עול.

יז. הקשר בין הזכות לבנים טובים לבין העבודה בקבלת-עול יובן לפי האמור

(48) ראה לקו"ש ח"ב [המתורגם] ע' 25.

(49) ברכות ו, ב.

(50) יהושע כד, ג.

(51) ראה רש"י שמות יח, א.

(52) ב"ר נו, ז.

במדרש 53 שלפני מתן תורה דרש הקב"ה מבני ישראל ערבות לקיום התורה. בני ישראל הציעו ערבים שונים אבל הקב"ה לא קיבלם עד שאמרו בני ישראל: "בנינו ערבים בעדנו".

הסבר הדברים: בשנות חיי האדם מצויות דרגות שונות: בן חמש למקרא וכו', כפי שהן מפורטות במשנה באבות פרק ה', עד לדרגת שלמות המוחין המופיעה בגיל עשרים שנה, כפי שידועים 54 ההבדלים בין בן שש, בן י"ג וכן עשרים, וגם לאחר גיל עשרים קיימות דרגות רבות. תינוקות של בית רבן הם בבחינת "רגל".

מאחר שכל ישראל הם "קומה אחת שלמה" 55 – הרי, כשם שבכל אחד מעמיד הרגל את הראש (מבחינה גשמית) וכן ברוחניות מחזיקה קבלת העול את ההשגה – כך גם בכלל-ישראל: ה"רגלים" מועילות ל"ראש".

וכפי שהוסבר לעיל שמחנה דן, בחינת "רגל", העניק שלימות גם לשאר המחנות.

כשם שבכל הענינים, אפוא, היה צורך להזדקק ל"רגלים", כך גם במתן תורה: מתן תורה לכל ישראל אופשר רק ע"י ערבות תינוקות של בית-רבן, לפי שתשב"ר, בחינת רגל, הם יסוד כל עם ישראל, כפי שהמדרש האמור מסיים: "מפי עוללים ויונקים יסדת עו"ז".

לפי זה אפשר להסביר את הקשר בין בנים טובים לבין קבלת-עול, שכן שניהם בבחינת "רגל", כאמור, לפיכך זוכים ע"י התנהגות של קבלת-עול לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ומצוות.

(משיחת שמח"ת, תשי"ט)

(53) שיר השירים א, ד. א.

(54) שו"ע חו"מ סרל"ה. פי' המלות – לאדמו"ר האמצעי – סעיפי ב"ד.

(55) לקו"ת דברים מד, א. ספר המצות להצ"צ מצות אהבת ישראל.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח